

2002 – 2012 Yılları Arasında Türk İktisat Politikasındaki Gelişmeler

The Progress in Turkish Economical Politics Between 2002-2012

Zübeyir Turan*
Niğde Üniversitesi

ÖZ

Kamu harcamaları, kamunun ve kamu tüzel kişilerinin doğrudan para ve mal olarak yaptığı harcamalardır. Ayrıca kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi için diğer kamu kurum ve kuruluşlarının gerçekleştirdiği harcamaları içerir. Özel sektör harcamaları ise kamu ve kamu tüzel kişileri haricindeki özel teşebbüslerin gerçekleştirmiş olduğu harcamalardan oluşmaktadır. İktisadi kaynakların ne kadarının kamu ne kadarının özel kesim tarafından kullanıldığının ayrımı yapıldığı takdirde, devletin ekonomideki büyüklüğü belirlenmiş olur. Kamu harcamalarının sınıflandırılması; ekonomik, idari ve fonksiyonel ayrım olmak üzere üç şekilde yapılmaktadır. Kamunun ve özel sektörün gerçekleştirmiş olduğu harcamalarının nihai hedefleri birbirinden farklılık göstermektedir. Kamu harcamalarının nihai hedefi; toplumun ortak ihtiyaçlarından doğan hizmetleri en iyi şekilde yerine getirip refah düzeyi artırmak iken, özel sektörün nihai hedefi ise sadece karını en üst düzeye çıkarmaktır. Gerek kamunun gerekse de özel sektör harcamalarının ülke ekonomisinin gelişimine katkıları tartışılmaz boyuttadır. Bu harcamaların ekonomik ve sosyal etkileri sayesinde ülkemizde üretimde artışlar gerçekleşmekte, yeni istihdam alanları oluşmakta, gelir dağılımındaki adaletsizlik asgari seviyelere düşmekte, toplumun refah düzeyinde artışlar yaşanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Ekonomi Politikası, Kamu Harcaması, Özel Sektör Harcaması, Kamu Yatırımları, Sütaş Grubu.

ABSTRACT

Public expenditures are performed by public and legal entities in terms of direct payments either in money or in goods. Furthermore, include other public expenditures in order to administer public services. Private sector expenditures, on the other hand, are comprised of expenditures of private entrepreneurship other than public legal entities. Determining the size of an economy necessitates differentiation of the allocation of governmental sources between public and private sectors. Public expenditures would be classified in terms of three different criteria such as economic, administrative and functional. Ultimate goals of expenditures realized by public and private sectors would differ. Public expenditures eventually aim to promote social welfare by prioritizing services that stem from society's common needs, while private sector focuses on profit maximization. Contributions of both public and private sector expenditures to development of countries are indisputable. By the courtesy of economic and social impacts of those expenditures, new fields of employment are formed, level of income distribution injustice is minimized and welfare of the society is increased.

Keywords: Turkish Economy Policy, Public Expenditures, Private Sector

Makalenin geliş tarihi: 11.11.2014 - Kabul tarihi: 03.12.2014

*İletişim kurulacak yazar:

Doç.Dr. Zübeyir TURAN, Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Niğde, Türkiye
E-posta: z_turan63@hotmail.com

1. GİRİŞ

Türkiye ekonomisi 2000’li yılların başında ekonomideki yapısal sorunların giderilememesi ve mali sektördeki zayıflığın bir sonucu olarak derin bir ekonomik kriz yaşamıştır. 2001 krizinden sonra makroekonomik istikrarı sürekli kılmak, ekonominin etkin, esnek ve verimli bir yapıya kavuşmasının sağlamak hedefiyle “Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı” uygulanmış bunun sayesinde ekonomide ciddi bir dönüşüm gerçekleşmiştir. Güçlü ekonomiye geçiş programı kapsamında ve kamu maliyesinde etkinliğin artırılması ayrıca mali sektörün güçlendirilmesiyle ekonominin rekabet gücünün artırılmasını hedefleyen politikalar başarılı bir şekilde uygulanmıştır. Bu politikaların en önemlisi Türk Lirasının (TL) yabancı paralar karşısında serbest dalgalanmasına izin verilmesidir. Mevcut siyasi iktidarın göstermiş olduğu siyasi istikrar sayesinde ülkemizin içinde bulunduğu kriz ortamı yavaş yavaş yok olmuştur. Uygulanan yapısal reformların yanı sıra, sıkı maliye ve para politikaları kısa sürede ekonomide olumlu sonuçların gözlenmesini sağlamıştır.

2. TÜRK EKONOMİ POLİTİKASI HAKKINDA 2002-2012 YILLARI ARASI İKTİSADİ GELİŞMELER

Türkiye’de 2002 yılından itibaren iktidara gelen hükümet halen iktidarı tek başına devam ettirmektedir. Bu süreç siyasi istikrara önemli katkılar sağlamıştır. Ülkemizde ekonomi politikaları denilince akla hemen kalkınma planları gelmektedir. Türkiye’de 2002 - 2005 yılları arasında kapsayan yıllarda Sekizinci Kalkınma Planı gerçekleştirilmiştir. 2006 yılına gelindiğinde ise alışılmışın dışında Geçici Plan, 2007 - 2013 yılları arasında da Dokuzuncu Kalkınma Planı uygulanmaya konulmuştur. Önce kalkınma planının hedeflerine değinilecek daha sonra bu yıllarda ülkede neler olup bittiğine bakılacaktır (Tokgöz,2007:324).

3. SEKİZİNCİ KALKINMA PLANIN İKİNCİ YARIYILINDA ÖZELLEŞTİRMENİN ETKİSİ

Sekizinci Kalkınma Planı dönemi 2001-2005 yılları arasında kapsar. Bu plan o dönemin başbakanının başında bulunduğu üç partili koalisyon hükümeti tarafından hazırlanmıştır. Planın belli başlı temel amaçları vardır. Bunlar; (<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/plan8str.pdf>).

- Enflasyonu AB kriterleri ile uyumlu düzeylere düşürmek, ekonomide sürdürülebilir bir büyüme ortamı tesis etmek ve AB’ne tam üyelik hedefi doğrultusunda ekonominin rekabet ve uyum gücünü artırmaktır.
- Para ve kur politikası enflasyonla mücadeleyi destekleyecek ve ekonomik birimlere uzun vadeli bir bakış açısı kazandıracak çerçevede uygulanacaktır.
- Maliye politikasının temel amacı, kamu açıklarının kalıcı bir biçimde azaltılması ve sürdürülebilir bir finansman yapısına geçişin sağlanması olacaktır. Bu çerçevede, kamu harcama, gelir ve borçlanma politikaları tutarlı ve etkin bir biçimde uygulanacaktır.
- Kamu borçlanmaları düzenli bir şekilde raporlanacak, kamu borç stoku şeffaf bir hale getirilecektir.
- Vergi sistemi basit ve anlaşılır hale getirilecek, vergi kayıp ve kaçakları azaltılacaktır.
- Kamu borçlanmaları düzenli bir şekilde raporlanacaktır.
- Sosyal güvenlik kuruluşlarının gelirlerinin artırılması amacıyla etkin bir fon yönetimi politikası uygulanacaktır

- Devletin ekonomiye doğrudan müdahalesi özelleştirme politikaları çerçevesinde olabildiğince daraltılacak, kamu hizmeti niteliğinde görevlerin yürütülmesinde etkinlik ve verimlilik esaslarına uyulacaktır
- Kamu ve özel kesim kaynaklarının akılcı ve birbirlerini tamamlayan yatırım alanlarına yönlendirilmesi esas olacaktır.
- İhracatta sürekli bir artış gerçekleştirilmesi amacıyla, rekabet gücünün artırılmasına ve ihracatın yapısında dünya ticaretindeki eğilimlere paralel yapısal bir dönüşüm gerçekleştirilmesine önem verilecektir.
- Bu doğrultuda planın hedeflediği makro hedefler şunlardır; (Tokgöz,2007:298-299).
- Bu plan döneminde yıllık ortalama olarak Gayri Safi Yurtiçi Hasıla %6.5, Gayri Safi Milli Hasıla ise %6.7 oranında büyüme gerçekleştirilmeli,
- Yıllık nüfus artış hızı düşmeye devam edecek bunun sonucu olarak 2000 yılında yaklaşık 3 bin dolar olan kişi başına gelir, 2005 yılı sonunda artış göstererek 4. 300 dolar olacaktır.
- GSMH oluşumunda sektörlerin yüzdeleri bazlarında değişimler gerçekleşecektir. Tarım sektörünün payı %17.2 den %14'e düşecek, sanayi sektörünün payı %23 seviyesinde seyir edecek ve hizmet sektörünün payı ise %59.5'ten %62.2'ye çıkacaktır.
- Dış ekonomik ilişkilerdeki yaşanan pozitif gelişmeler sonucunda mal ve hizmet ithalatı %8.2 ve mal ve hizmet ihracatı ortalama yılda %8.4 oranında artış gösterecektir.
- İthalat ve ihracat oranındaki hedefler ise sırasıyla %10 genişleme ve %11 oranında artıştır.
- Gerçekleştirilen dış ekonomik gelişmeler sonucunda 2005 yılı cari açık 7.7 milyar dolar seviyesinde kalmalıdır.
- Net kamu iç borçlanma gereğinin Gayri safi Milli Hasılaya oranı %10 seviyesinden %1.9 seviyesine, Net dış borçlanma gereği ise %3.2'den %1.1'e inmesi hedeflenmiştir.

Sekizinci Kalkınma Planı'nın temel hedeflerine değindikten sonra sıra 2002-2005 yıllarını tek tek ele almaya gelmiştir. Ülkemizdeki mevcut siyasi iktidarın temel amacı, hem siyasi iktidarı korumak hem de Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Avrupa Birliği (AB) ile de ilişkilerini başarılı bir şekilde sürdürmek olmuştur (Tokgöz,2007:340).

Mevcut siyasi iktidarın uygulamaya koyduğu yapısal reformlar, özelleştirmeler ve mali disiplin sayesinde ülkemizin temel makro ekonomik göstergeleri birçok ülkeden daha iyi konuma gelmiştir. Bu uygulamalar sonucunda ülkemize duyulan güven artmıştır. Ayrıca, ülkemizin Gayri Safi Yurtiçi Hâsılası artmış, yabancı sermaye girişinde pozitif artış gerçekleşmiş ve toplumun refah düzeyinin artmasına olumlu katkı sağlamıştır. Devletimizin gerçekleştirmiş olduğu transfer harcamaları ile yoksul ailelere temel sosyal hizmet sağlayan kamu kurum ve kuruluş sayısında artış olmuş bu da ülkemizde yoksulluğun azalmasına neden olmuştur (Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), 2013 :12).

Ülkemizin Gayri Safi Yurtiçi Hâsılası 2002 -2012 yılları arasında artan oranlı yükseliş göstermiştir. 2002 -2012 yılları arası Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla değişimi ve büyüme hızı aşağıdaki tablo 1'den elde edilen verilen doğrultusunda açıklanabilir.

Tablo 1. Türkiye'nin 2002-2012 Yılları Arası Harcamalar Yöntemiyle GSMH' sı (cari Fiyatlarla (Bin TL.) ve Büyüme Hızı (%).

YILLAR	GS YH	Büyüme Hızı %
2002	350.476.089.5	45.9
2003	454.780.659.4	29.8
2004	559.033.025.9	22.9
2005	648.931.711.8	16.1
2006	758.390.785.2	16.9
2007	843.178.421.4	11.2
2008	950.534.250.7	12.7
2009	952.558.578.8	10.2
2010	1.098.799.348.4	15.4
2011	1.297.713.210.1	18.1
2012	1.415.786.010.3	9.2

Kaynak: www.tuik.gov.tr (Erişim Tarihi; 31.03.2014).

Ülkemizde 2002 yılında GSYH 350.476.089 TL iken yıllar itibariyle bu oran artan bir şekilde ilerleyerek 2012 yılında 1.415.786.010 TL olmuştur. Küresel krizin yaşandığı yıl olan 2008 de Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla 950.534.250.7 TL iken en fazla etkisini gösterdiği 2009 yılında ise bu rakam 952.558.578.8 TL olmuştur. Genel olarak ülkemiz Gayri Safi Yurtiçi Hâsılası artış göstermiştir. Büyüme hızı 2002 yılında % 45.9 iken 2012 yılında %9.2 olmuştur.

2002 yılının ilk zamanlarında ekonomi yönetimi IMF'nin onayını alarak “Güçlü Ekonomiye Geçiş Programında” 2002-2004 dönemini kapsayacak yeni düzenlemeler ortaya koydu. Bu düzenlemelerin en önemlisinin, dalgalı döviz kuru uygulamasına devam edilirken, ekonominin şoklara karşı dayanıklılığının artırılması ve krizlere karşı kırılganlığının en asgari seviyeye düşürülmesi yönünde tedbirler alınması olduğu söylenebilir. Gerçekleştirilen diğer düzenlemeler ise Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası sıkı para politikası kapsamında enflasyon oranını %35 uygulayacağını, Maliye Bakanlığı da %6.5 oranında faiz dışı bütçe fazlası hedefinde sabit kalacağını belirtti. Ülkede uygulanacak olan istikrar programı bu üç ilkeye dayandırılmıştır. Ayrıca ülkemizde uygulanan “Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı” IMF ‘den tam 16 Milyar Dolar ek gelir sağlamıştır. Programın başarılı bir şekilde devam ettirilmesi ve IMF ‘den mali katkının zamanında gelmesi piyasalara güven verip iç borçlanmanın hazineye olan yükünü azaltmış bunun sonucunda da enflasyon beklentilerinin düşmesi Hazinesinin borçlanma faiz oranını 20 puan düşürmesini sağlamıştır(Tokgöz, 2007:317).

4. 2001 YILI İKTİSADİ KRİZLERİN ÜLKE EKONOMİSİNE ETKİSİ

Ülkemizde yaşanan son iki ekonomik krizin en önemli sonuçlarından birisi, kuşkusuz ki, işsizliktir. Nitekim Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı verilerine göre,2001 yüzyılın ilk altı ayında toplam 738.866 kişi işten ayrılmıştır. (Kenar,2001:26).

Ülkemizde 2001 ekonomik krizden olumsuz etkilenen firmaların ve Türk Bankacılık Sektörünün mali yapılarını güçlendirmeye imkân sağlayan 4743 sayılı “Mali Sektöre Olan Borcun Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” 31 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu dönemde Bankacılık kesiminde uluslararası bankacılık standartlarına ve AB normlarına uygun denetim mekanizmasından bahsedilemezdi. Bu olumsuzluklar sebebiyle bankalarda yolsuzluklar artmış ve ahlaki risk üst seviyeye çıkmıştır. Ülkemizde Bankacılık

sisteminin mali yapısında sorun olan bir sürü banka yer almaktadır. Bankalar da denetimin olmaması bu yapıyı daha da kötü hale getirmiştir. Bu yıllarda yaşanan yapısal sorunlar sebebiyle banka sayıları, şube sayıları ve çalışan sayılarında çok ciddi azalma gerçekleşmiştir. Türkiye İş Bankası, Garanti Bankası ve Akbank bankacılık sektörünün yaşadığı bu zorlu süreçte devamlığını sürdüren bankalardan birkaçıdır. Pamukbank da bu yılda sermaye yeterlilik rasyosu sıfırın altına düşmesi nedeniyle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmiştir. 2002 yılında Kamu maliyesinin yükünü hem kamu bankalarının görev zararları hem de finansman nedeniyle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilen özel bankalar artırmıştır(Şahin, 2006:256-257).

Ülkemizde zaten geçmişten beri süregelen ve artık kronik bir hal alan bir işsizlik sorunu yaşanmaktadır. Hatta son yıllarda ülkemizde yaşanan bu sorunun artık nitelik değiştirerek, işsizlik sorunu olmaktan çıktığı ve bir "istihdam sorunu" na dönüştüğü ifade edilmektedir. (Turan; Kasım 2000-Şubat 2001:10).

Ülkemizi enerji koridoru haline getirecek olan Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı Projesinin temeli yine 2002 yılında atılmıştır. Bu boru hattı işlemeye açıldığında ülkemize yılda 200 milyon Dolar getirisi olacaktır. Özel tüketim vergisi yine bu yılda yürürlüğe girmiştir. Bu verginin çıkarılmasının amacı; Avrupa Birliği vergi mevzuatına uyum sağlamak ve Gümrük Birliği sebebiyle kaldırılan gümrük vergilerinin ortaya çıkarmış olduğu kayıpları tekrar elde etmektir(Tokgöz, 2007:320-322).

2003 yılına gelindiğinde ise Hükümetin IMF ile "İstikrar Programı" sürdürmeye kararlı olduğu açıklaması ile mevcut siyasi iktidar kamuoyunda siyasi ve iktisadi istikrarın süreceği izlenimi vermiştir. Bu durum sonucunda da reel faiz ve enflasyonist beklentilerde azalma gerçekleşmiştir. AB'nin istekleri ve Uluslararası kuruluşlar doğrultusunda yolsuzlukları yok etmek amacıyla yeni bir yasa olan " Kamu İhale Yasası " 2003 yılında yürürlüğe girmiştir. Ayrıca çıkarılan bir kanun ile (Tapu Kanununda Değişiklik getiren)yabancı gerçek ve tüzel kişilerin ülkemizde toprak sahibi olmalarına imkân sağlanmıştır (Tokgöz,2007:323).

2003 yılında Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere hava kuvvetleri Irak'ı bombalamaya başlamıştır. Türkiye hava sahasını Amerika Birleşik devletlerine açarken genel olarak savaşın dışında kalmaya özen göstermiştir. Türkiye kamu harcamalarında birçok kaleme kısıtlamaya hatta durdurmaya gitmiştir. Bunlardan bazıları, maaş ve ücret ödemeleri, iç ve dış borç ödemeleri, milli savunma ve güvenlik giderleridir. Savaşın getirmiş olduğu karışıklık nedeniyle döviz kuru ve faiz oranı hızla yükselmiş ayrıca İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında düşüşler görülmüştür. Savaşın sonuçlanması ile piyasalardaki belirsizlik ortadan kalkmıştır (Tokgöz,2007:324).

5. TÜRKİYE EKONOMİSİNDE 2003 YILININ İKİNCİ YARISINDAKİ OLUMLU GELİŞMELER

Türkiye ekonomisinde 2003 yılının ikinci yarısında önemli pozitif gelişmeler gerçekleşmiştir. Amerika Birleşik Devletleri Merkez Bankası büyümeyi teşvik ve dış ticaret açığını sınırlandırmak adına faiz oranını düşürmüş ve bu durumun sonucu olarak da Dolar karşısında Euro ve TL değer kazanmıştır. İlk defa 2003 yılı Mayıs ayında enflasyon oranı negatif olmuştur. Enflasyonun düştüğünü gören tasarrufluların Dolardan TL'ye geçişleri hız kazanmıştır. Bunun sonucunda da Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın rezervleri yükselmiştir. Dolar/Euro paritesinin Euro lehine gelişmesi ile ülkemize birçok katkı sağlanmıştır. Ülkemiz ihracatının önemli bir kısmını yaparken kullandığı para birimi Euro iken, ithalatının önemli bir kısmını da dolar cinsinden gerçekleştirmektedir. Bu şekilde ithal girdi kullanarak yapılan ihracatta üretimde maliyet azalışına yol açtı. Üretim artışı sonucu ülkemizde ihracat artış göstermiş ve dış ticaret hacmi genişlemiştir(Tokgöz,2007;324).

Kamu kaynaklarının daha verimli toplanması, kullanılması, etkinlik ve saydamlık içinde yürütülmesi, kamu mali yönetiminin yapısı ve işleyişini yeniden düzenlemek için 2003 yılında 5018 Sayılı "Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Kanunu" yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile kamu

kurum ve idarelerine orta ve uzun vadeli çalışmaları içeren “Stratejik Plan” hazırlama mecburiyeti getirilmiştir. (www.mevzuat.gov.tr/Mevzuat metin/1,5 5018doc. Erişim Tarihi: 24.12.2003).

2003 yılında büyüme %9 oranında gerçekleşmiştir. Bunun sebebi olarak da ihracattaki büyük artış, özel kesim stok artışları ve toplam yurt içi talep olduğu ifade edilebilir. Fakat işsizlik oranının da düşüş yaşanmamıştır(Tokgöz,2007:334).

Ülkemizde bu dönemde kamu maliyesinde sağlam bir yapı oluşturulmuştur. Kamu eski hantal görünümünden uzaklaştırılmış ve borç-faiz kısılacından kurtarılmıştır. AB’ne girmenin kriterlerinden biri olan Maastricht Kriterleri’ne uyulmaya çalışılmıştır. Uygulanan sıkı para politikası sayesinde enflasyon tek haneye indirilmiştir (SETA, 2013:22).

2004 yılında ülkemizin para birimi olan TL’ den altı sıfır atılmış ve TL’nin başına “Yeni ” kelimesi getirilmesine karar verilmiştir. Fakat uygulamaya 2005 yılında geçilmiştir. Türkiye için en önemli yatırım projesi olan “MARMARAY ”ın temelleri bu yılda atılmıştır. 2004-2007 yılları arası için geçerli IMF ile 18. Stand- By görüşmeleri başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bunun sonucunda IMF ülkemize 10 milyar Dolar mali destek verme kararı almıştır(Tokgöz,2007:324).

Sekizinci Kalkınma Planı’nın son yılı olan 2005 yılına gelindiğinde ise önemli özelleştirmeler gerçekleştirilmiştir. Türk Telekomünikasyon A.Ş. (TELEKOM) 6.550 milyon dolar karşılığında İngiliz şirketi olan “Vodafone”, ülkemizdeki vatandaşlarımızın ödemiş olduğu vergilerle oluşturulan Kamu iktisadi kuruluşlarından en önemli olan TÜPRAŞ’ DA 4.140 milyon dolara (%51)KOÇ-SHELL ortaklığına devredildi. Bu özelleştirmeler ile kamu finansman açığı kapatılmaya çalışılmıştır. 2005 yılında TL’den altı sıfır atılmış ve başına “yeni” kelimesi eklenmiş bu şekilde TL’nin değeri yeniden tanımlanmıştır. Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından fiyat endekslerinde de değişiklik yapılmış, 1994 temel yılı Tüketici Fiyat Endeksi yerine 2003 temel yılı Tüketici Fiyat Endeksi, 1994 Tüketici Eğilimi Fiyat Endeksi yerine 2003 yılı Üretici Fiyat Endeksi hesaplanmalarına geçilmiştir. Ülkemizin önemli konumundan dolayı 2002 yılında temelleri atılmış olan “Bakü –Tiflis-Ceyhan Boru Hattına” petrol pompalanmaya başlanılmış bu sayede ülkemize yılda 100 milyon Dolar kira geliri sağlanmıştır (Tokgöz,2007:336).

Tablo 2: Türkiye’nin 2002-2005 Yılları Arası Makro Ekonomik Göstergeleri

	2002	2003	2004	2005
Büyüme (%)	7.8	9	9.9	7.6
Enflasyon (%)	29.7	18.4	9.4	7.7
Dış Açık (milyar dolar)	-15.7	-22.0	-34.0	-43
Cari açık (milyar dolar)	-1.5	-7.7	-15.7	-23
Dış borç (milyar dolar)	131	145	162	171
İç borç (milyar YTL)	150	194	224	245
İşsizlik (%)	10.3	10.5	10.3	10.3
Kişi başına gelir (Dolar)	2600	3400	4200	5000
Döviz kuru (dolar)	1 648	1 399	1 342	1 348

Kaynak: (Tokgöz,2007:324).

(*Tüketici fiyat endeksi 2003 yılından itibaren 1994=100 yerine, 2003=100 temeline dayanıyor.

1.5.Sekizinci Beş Yıllık Plan Hedeflerinin Ekonomiye Katkısı

Ülkemizde uygulanamaya konulan Sekizinci Kalkınma Planı çerçevesinde büyüme hedefi her yıl ortalama % 7 olarak hedeflenmiştir. Tablo 2’den edinilen bilgiler doğrultusunda 2002 yılında % 7.8 , 2003 yılında % 9, 2004 ve 2005 yıllarında ise sırasıyla % 9.9 ve % 7.6 oranında hedefin gerçekleştirildiği hatta üzerine çıktığı söylenebilir.

2002 yılının sonunda % 29.7 olan enflasyon oranı 2004 yılında tek haneye düşerek son 34 yılın rekoru sayılan % 9.4’e düşmüştür.

İşsizlik oranı 2002-2004 yılları arasında aşağı yukarı aynı seviyede seyir izlemiş sadece 2004 yılında çok az da olsa bir düşüş gerçekleşmiştir. İşsizlik oranındaki bu düşüş hizmetler sektörüne yeni yapılan yatırımlara bağlanabilir. 2004 yılında diğer yıllara nazaran büyüme hızının fazla olmasına rağmen yeni istihdam olanaklarının sağlanmamış olmasının nedeni; ihracata yönelik mal üreten üreticilerin ucuz ithal girdiden faydalanıp yerli üreticileri piyasadan dışlamasıdır. Bu nedenle büyümedeki hızlı artış yatırıma oradan da istihdama etki etmemiştir Ülkemizdeki işsizlik oranı en fazla genç nüfusta görülmektedir (Tokgöz,2007:334).

Tablo 2’den edinilen bilgi doğrultusunda 2002 yılında döviz kuru 1.648 iken 2003 ve 2004 yıllarında sırasıyla 1.399 ve 1.342 seviyeye düşmüş ve TL değer kazanmıştır. Bunun sonucu olarak da dış ticarete çarpık bir gelişmeyle beraber cari açık artmıştır.2002 yılında cari açık -1.5milyar dolar iken, 2005 yılında ise -23 milyar dolar olmuştur. Bu olumsuz sonuç neticesinde 2002 yılında dışarıdan alınan toplam borç 131 milyar dolar iken, 2005 yılında ise 171 milyar dolar olmuş dış borç artmıştır. Ülkemizde bütçe açığını kapatmak için özelleştirmelere ağırlık verilmiş kamu mal ve tesisler yerli ve yabancı girişimcilere satılmıştır.

Dokuzuncu Kalkınma Planı AB’nin yeni mali programlama dönemiyle uyum çerçevesinde hazırlanmış olup başlangıç yılı 2006 değil de 2007 olarak kabul edilmiştir. AB’ne uyum çerçevesinde hazırlandığı için ilk defa 7 yılı kapsayan bir kalkınma planı hazırlanmıştır. Bu plan 2007-2013 yılları arası dönemini içerir. Bu nedenle 2006 yılı için bir geçiş programı hazırlanmıştır. Bu program Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nın dayandırıldığı esaslar çerçevesinde hazırlanmış olup temel hedef “Sürdürülebilir büyümenin sağlanması” dır.Büyümenin gerçekleşmesi için aşağıdaki verilen politikalar ile araçlar gereğince uygulanmalı ve kullanılmalıdır (Tokgöz,2007:341).

- Ülke ekonomisinin büyümesi ve kalkınması için istihdam seviyesindeki artışın özel kesim aracılığı ile gerçekleştirilmeli,
- Ekonominin dışarıdan gelebilecek şoklara karşı direnci artırılırken, dışa açık büyümenin devam ettirilmesinin sürdürülmesi sağlanmalı,
- Ülkemizde gerçekleştirilen fiyatlardaki artış ya da azalışın olmaması için fiyat istikrarı hedefinin güvenilirliğini sağlamak ve korumak amacıyla “Açık Enflasyon Hedeflemesi ” uygulanmalı,
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası’nın temel para politika aracı olarak kullanmış olduğu kısa vadeli faiz oranıyla beraber dalgalı döviz kuru rejimini de kullanmaya devam edilmeli,
- Ülkemizde piyasalarda siyasi ve iktisadi istikrar sağlanırken para ve maliye politikası araçları uyum çerçevesinde kullanılmalıdır.

Ülkemizde 2006 yılında yine diğer yıllarda olduğu gibi AB, IMF ve Dünya Bankası(WB)’na uyum içerisinde çalışarak sosyal ve iktisadi kararları almaya ve kanunları çıkarmaya devam edilmiştir. Mesela Konsolide bütçe yerine “Merkez Bütçe” uygulamasına geçmiştir. Merkezi bütçe uygulamasında kamu kesimi daha geniş yer almaktadır.

6. 2008 YILI DÜNYADAKİ MALİ KRİZİN ÜLKEMİZİN İKTİSADİ GELİŞMESİNE ETKİSİ

2006 yılında özelleştirme 1.lere kamunun yanında Türk özel şirketleri de kendilerine ait pay ve blok satışına başlamışlardır. Ülkemize yabancı sermayenin ilgisi her geçen yıl artış göstermiştir. Ayrıca 2006 yılında uygulanmış olan serbest döviz piyasasıyla ucuz döviz pahalı YTL yani yüksek reel faiz uygulamasıyla sıcak para girişi artış göstermiştir. Ülkemizde sanayiciler ucuz döviz politikasıyla yerli hammadde ve girdi satın almayı tam tersine ithal girdi kullanmayı daha kârlı buldukları üretimde bunu kullanmışlardır. Bunun sonucu olarak da büyümeyen ve istihdam oluşturmeyen “ucuz ithal mala dayalı ihraç malı üreten” bir sanayi kesimi ortaya çıkmıştır. Bu durum enerjide dışa bağımlılığı arttırmıştır.2005 yılında büyüme oranı %7.6 iken 2006 yılında bu oran düşmüş %6 olarak gerçekleşmiştir (Tokgöz,2007:347).

Ülkemizde ilk defa yedi yıl için hazırlanmış olan Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013 yılları arasında uygulanmıştır. Bu planın genel hedefleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;(www.dpt.gov.tr/9.kalkinmaplanı/tbmmkararı Erişim Tarihi:28.06.2006).

Rekabet gücünün artırılması sağlanmalıdır. Bunun için de makroekonomik istikrarın kalıcı hale getirilmesi, iş ortamının iyileştirilmesi, finansal sistemin geliştirilmesi vb. uygulamalar gerçekleştirilmelidir.

- İstihdamın artırılması için aktif işgücü politikalarının geliştirilmelidir.
- Beşeri gelişme ve sosyal dayanışma güçlendirilmelidir.
- Bölgesel gelişme sağlanmalıdır.
- Kamu hizmetlerinde kalite ve etkinlik artırılmalıdır.

Kısaca Dokuzuncu Kalkınma Planı hedefleri şöyledir; gelir dağılımında adaletsizliği en asgari seviyeye indirmek, büyüme ve kalkınmayı istikrar içerisinde gerçekleştirmek, küresel ölçekte rekabet gücüne kavuşmak, toplum olarak bilgi ve teknolojiyi en iyi şekilde kullanabilmek, AB’ne üyelik sürecini tamamlamaktır.

Dokuzuncu Kalkınma Planı’nın ilk yılı olan 2007 yılında ülkemizde iç ve dış gelişmeler şöyledir; AB’ne Bulgaristan ve Romanya’nın katılımı ile bu ülkeler ile işbirliği yapan binlerce Türk firması da AB’ne girmiş oldu. Ülkemizde özelleştirmeler bu yılda da hızla artmıştır. Örneğin İzmir limanının işletme hakkı “Global Hutchison Grubuna” 1 milyar 275 milyon dolara 49 yıllığına devredilmiştir. Yabancıların ülkemizdeki portföylerinin toplam değeri 2006 sonunda 65 milyar dolar iken 2007 yılında ise 90 milyar Dolar olmuştur. Türk özel bankalar ve şirketler yurt dışı faizlerinin düşük olması nedeniyle dışarıdan borçlanmaya devam etmişlerdir (Tokgöz,2007:347-350).

Ülkemizde ve dünyada 2008 yılına gelindiğinde finansal kriz yaşanmıştır. Bu kriz Amerika Birleşik Devletleri(ABD)’nin en büyük yatırım bankalarından birisi olan Lehman Brothers’in borçlarını ödeyememesi yüzünden gerçekleşmiştir. Bu krizin ortaya çıkma nedeni birçok etkene bağlanmaktadır. Fakat temel neden ise ABD’de yaşanan emlak sektöründeki olumsuzluklardır. Ülkede finansal kuruluşların ödeme gücü düşük olan kişilere konut kredisi vermesi ve geri alamama gibi bir risk ile karşı karşıya kalması krizi tetiklemiştir (Ünal ve Kaya,2009:4).

ABD ülke ekonomisini canlandırmak için inşaat sektörü aracılığıyla ödeme gücü düşük olan kişilere konut kredisi vermeyi artırmış bu durum sonucunda riskli kredi miktarı doğru orantılı bir şekilde artmıştır. Bunun yanında kredi veren bu bankalar, riskli gruba vermiş oldukları kredileri de teminat olarak göstererek emlak tahvilleri çıkarıp daha yüksek faizle Hedge fonlara satmışlardır. Bunun sonucunda ülkedeki güçlü bankacılık sistemi olumsuz etkilenmiştir. Konut kredilerine bağlı olan menkul değerler ile bankalarda kullanılan kredi türev ürünlerinin yaratacağı risklerin yanlış hesaplanması ve yine bu finansal kurumları denetleyici yapının eksiklikleri konut kredi krizi olarak isimlendirilen Mortgage krizinin bir likidite krizine dönmesine yol açmıştır (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), 2008:1).

2008 krizinin asıl nedeni; küreselleşme sürecinde dünyadaki adaletsiz gelir dağılımı ile ABD'nin para birimi olan Doların uluslararası ödemelerde kullanılmasından yararlanarak aşırı harcama gerçekleştirip tasarruf açığı vermesidir. Küresel kriz olan 2008 krizi ABD'de ortaya çıkmış ve orada tüm kapitalist ülkelere yayılmıştır. Bu uzun süre devam eden kolay para ve likidite bolluğu sonucunda meydana gelmiştir. Yaşanılan bu ekonomik krizin ülkemize yol açtığı etkiler şu şekilde sıralanabilir;(Şahin,2011:277).

- Türkiye ekonomisinin büyümesi ve kalkınması ile dış ticaret arasında çok önemli ilişki mevcuttur. Kriz nedeniyle dış ticarete meydana gelen daralma sonucunda ülkemizin Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nda büyük oranda azalma ve aşırı derecede işsizlik meydana gelmiştir. Ayrıca 2008 yılında ihracat ve ithalat da önemli gerilemeler gerçekleşmiştir.
- Dış talep ile beraber iç talepte de daralma gerçekleşmiş bununla beraber üretici ve tüketici güven endeksi etkilenmiştir. Özellikle büyük sanayi tesislerinde kapasiteyi kullanma oranı azalmış bu durum sonucunda çıktı düzeyinde gerilemeler oluşmuştur. Talepteki daralmanın nedeni ise; bazı kesimlerin elde ettiği gelir azaldığı için satın alma gücü düşmüş, bazı kesimler de geleceğe güvenle bakamadıkları için harcama yapmaktan kaçınmışlardır. Finansal kurumlar artık kredi verirken daha tedbirli ve çekingen davrandıkları için, reel kesim işlerini yapmak için bile kredi çekememişlerdir.
- Ülkemiz ekonomisi daha çok dış kaynak kullanımına ve ithalata dayanmaktadır. 2008 yılında cereyan eden küresel kriz nedeniyle ülkemize dış kaynak ve yabancı sermaye girişinde azalmalar olmuştur. Ülkemize yabancı sermaye girişi olmadan hedeflenen %7'lik büyüme oranı gerçekleştirilemez. Küresel krizin etkisiyle ülkemizdeki finansal ve reel kesim de etkilenmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu'ndan edinilen bilgi doğrultusunda ülkemizin ithalatı %85-90'ı hammadde, ara girdi ve yatırım malları ithalatından meydana gelmektedir. Ara girdi olarak enerji ürünlerinin payı çok fazladır. Küresel krizin etkisiyle enerji ürünleri fiyatındaki yükseliş bu payı daha da artırmaktadır. Bu durumu bir örnekle açıklamak gerekirse; 2007 yılında enerji ithalatı için 132 milyar dolar ödenmiştir. Eğer ki enerji fiyatları 2002 yılındaki gibi kalsaydı Türkiye enerji ithalatı için sadece 48.1 milyar dolar ödeyecekti.
- Küresel kriz nedeniyle ülkemizde bankacılık sistemine bağlı kredi kanalı yavaş yavaş azalmıştır. Bunu önlemek amacıyla "Kredi Güvenlik Fonunun" kurulması ve uygulamaya geçirilmesi önerilmiş, fakat gerçekleştirilmemiştir (Şahin,2011:279).

Küresel kriz asıl etkisini 2009 yılında göstermiştir. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'daki daralma %4.7 oranında gerçekleşti. Kamu maliyesi krizden en fazla etkilenen ve dengesi en çok bozulan sektör olmuştur. Kamu gelirlerinde büyük oranda daralma meydana gelmiştir. Bu durum, İç talepteki daralma ve Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'daki aşırı düşmelerden kaynaklanmaktadır.Tablo'3 te de görüldüğü gibi krizin meydana geldiği yıl olan 2008 yılında Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla 741.8 milyar Dolar iken, 2009 yılında ise büyük bir düşüş ile 617.8 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla oranı yıllar itibariyle sırasıyla 10.423 Dolar iken 8.590 Dolara gerilemiştir. Kamunun yapmakla zorunlu olduğu harcamaları daraltması mümkün olmadığı için merkezi yönetim bütçesi tahmin edilenin üzerinde açık vermiştir. Öngörülen bütçe açığı 65 milyar TL iken yılsonunda gerçekleşen açık 52.8 milyar TL oldu.

Tablo 3: Mikroekonomik Göstergeler ile Küresel Krizin Ülkemize Etkisi (2007-2010 Yılları Arası)

	2007	2008	2009	2010
GSYH(milyar dolar)	658.8	741.8	617.8	735.8
GSYH (1998 fiyatları ile milyar TL)	101.3	101.9	97.1	105.7
GSYH Büyüme Oranı (%)	4.7	0.7	-4.7	8.9
KB GSYH (dolar)	9.305	10.423	8.590	10.076
Sanayi Üretim Endeksi(2005=100)	114.4	112.7	99.9	114.3
İhracat(milyar dolar)	107.3	132.0	102.1	114.0
İthalat (milyar dolar ,)	170.1	202.0	140.9	185.5
Dış Ticaret Dengesi(milyar dolar)	-62.8	-69.9	-38.8	-71.6
Dış Ticaret Dengesi (milyar dolar)/(ihracat,ithalat)	-46.8	-53.0	-24.9	-56.3
İhracat/ithalat (%)	63.1	65.4	72.5	61.5
Cari Açık (milyar dolar)	-38.4	-42.0	-14.0	-48.5
Cari Açık/GSYH (%)	-5.9	-5.7	-2.3	-6.5
Enflasyon Oranı(TÜFE)	8.4	10.1	6.5	6.6
İşsizlik Oranı % (yıl ortalaması)	10.3	11.0	14.0	11.9
Merkezi Yönetim Bütçesi Dengesi(özelleştirme geliri dahil milyar TL)	-13.7	-17.43	-52.76	-39.6
Merkezi Yönetim Bütçesi Dengesi/GSYH (%)	-1.6	-1.8	-5.5	-3.6
Doğrudan Yabancı Sermaye yatırımları (milyar dolar)	22.0	19.5	8.5	8.9
Portföy Yatırımları (milyon dolar ,net)	833	-5014	227	16126
Döviz Kuru (TL/Dolar)(yıl sonu satış kuru)	1.17	1.52	1.51	1.55

Kaynak: (Şahin,2011:281).

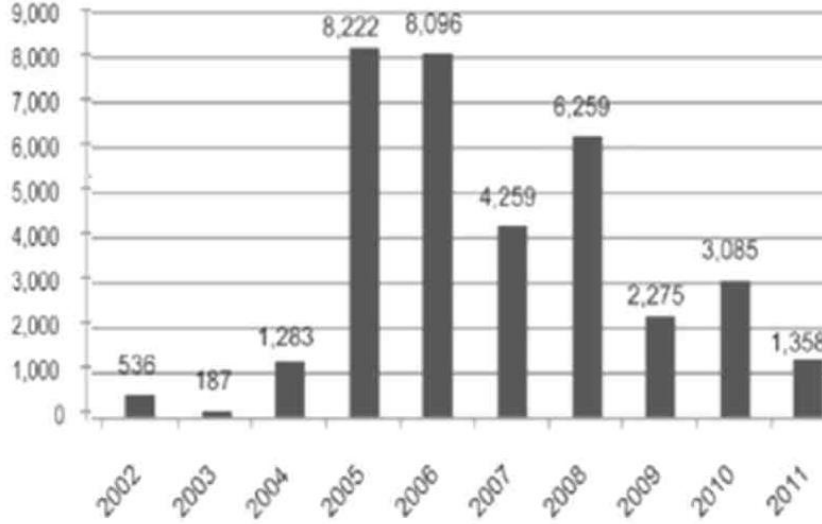
Tablo 3'te görüldüğü gibi krizin ülkemize etkisinin en açık göstergesinin yatırımlarda yaşandığı görülmektedir. Krizin yaşandığı yıl ülkemize doğrudan yabancı sermaye miktarı 19.5 milyar Dolar iken 2009 yılında bu miktar yüzde yüzden daha fazla oranda bir azalma göstermiş 8.5 milyar Dolar olmuştur. Bu durum 2010 yılında da devam etmiş ülkemize yapılan yabancı yatırım 8.9 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Dış kaynak girişinde ciddi azalmalar gerçekleşmiştir (Şahin,2011:281). Ülkemizin sanayi kesimi dışa bağımlı üretim yaptığı için sanayi üretim endeksinde de daralmalar görülmektedir.2008 yılında sanayi üretim endeksi 112.7 iken 2009 yılında 99.9 olmuştur. Fakat krizin olumsuz etkisi 2010 „da etkisini yitirmiş bu değer 114.3 olmuştur.

Kriz yılında ülkemizde işsizlik oranı yılda ortalama % 11 iken bu oran 2009 ve 2010 yıllarında artış göstermiş sırasıyla % 14 ve % 11 olmuştur. İşsizlik en fazla genç nüfus da görülmektedir. Türkiye küresel krizi kısa bir sürede atlattığı 2010 yılında Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'daki büyüme hızı %8.9 olmuştur.

Ülkemizde mevcut siyasi iktidarın uygulamış olduğu siyasi ve ekonomik istikrar ile ekonomik ve mali politikalar sonucunda piyasalarda sağlanan güven ortamı hem makroekonomik göstergelerde hem de bütçe uygulamalarında önemli pozitif gelişmelere neden olmuştur. Bütçe harcamalarında etkinlik sağlanmış olup, yapısal reformların yapılmasına önem verilmiş, özelleştirme politikalarına öncelik verilmiştir. Bunun sonucunda kamudaki ağır yükün ve sürekli artan borçlanma ihtiyacının

önüne geçilerek ekonomide verimlilik sağlanmıştır. Kamu iktisadi teşebbüsler öncelikle özelleştirilmiştir.2002 yılından sonra kamu ağırlıklı ekonomik yapı modelinden özel sektör ağırlıklı bir ekonomik yapı modeline dönüşüm gerçekleşmiştir. Bu dönüşümle Devletin sadece denetleyici ve düzenleyici rolü artmış, kaynak israfının önüne geçilmiş ve özel sektörün kaynak ihtiyacının verimli bir şekilde karşılanmasını sağlamıştır (SETA,2010).

Ülkemizde gerçekleştirilen özelleştirme gelirleri Şekil 1’de görüldüğü gibi 2002 yılında toplam özelleştirme gelirleri 536 milyon Dolar iken, 2003 yılında azalış gösterip 187 milyon Dolara düşmüş, 2004 yılında 1.283 milyon Dolar olup, 2005 yılında toplam 8 milyon Dolar’ı aşan miktarda özelleştirme sağlanmıştır.

Çaynak: www.setav.org | info@setav.org (Erişim Tarihi:12.02 . 2013).

Şekil 1: 2002-2012 Yılları Arası Özelleştirme Gelirleri (Milyon Dolar)

2006 Yılında yine 8 milyon Dolar civarında özelleştirme geliri sağlanırken, 2007 yılında bir önceki yıla oranla %50 düşüş göstermiş sadece 4.259 milyon Dolar özelleştirme gerçekleştirilmiştir.

Küresel krizin yaşandığı yıl olan 2008 yılında özelleştirme geliri 6.259 milyon Dolar iken, 2009 yılında krizin olumsuz etkisi nedeniyle bu değer gerilemiş olup 2.275 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Fakat özelleştirmenin en az gerçekleştiği yıl ise 2011 yılı olmuş sadece 1.358 milyon Dolar gelir elde edilmiştir.2012 yılına gelindiğinde ise 3.018 milyon Dolar özelleştirme geliri sağlanmıştır.

Böylece devlete ek gelir sağlanmış ve ekonomik özgürlük alanı genişlemiştir. Bu özelleştirmeler sayesinde ülkemize yapılan yatırımlar ve döviz gelirlerinde artma meydana gelmiştir. Yurtiçi ve yurtdışı borçlarımızın finansmanı için kullanılan bu özelleştirme gelirleri sayesinde kamunun bütçesine ağır yük olan Kamu İktisadi Teşebbüsler’ in devlet üzerindeki yükünü hafifletmiştir. Bu özelleştirme gelirleri sayesinde devlete ek gelir sağlanmış olup hazinenin borçlanma ihtiyacı azalmış ve kamunun rolü asgari düzeye indirilmiştir(SETA,2013:44).

SONUÇ

Türkiye ekonomisi 2000' li yılların başında ekonomideki yapısal sorunların giderilememesi ve mali sektördeki zayıflığın bir sonucu olarak derin bir ekonomik kriz yaşamıştır.

2001 krizinden sonra makroekonomik istikrarı sürekli kılmak, ekonominin etkin, esnek ve verimli bir yapıya kavuşmasının sağlamak hedefiyle “Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı” uygulanmış bunun sayesinde ekonomide ciddi bir dönüşüm gerçekleşmiştir. Güçlü ekonomiye geçiş programı kapsamında ve kamu maliyesinde etkinliğin artırılması ayrıca mali sektörün güçlendirilmesiyle ekonominin rekabet gücünün artırılmasını hedefleyen politikalar başarılı bir şekilde uygulanmıştır. Bu politikaların en önemlisi Türk Lirasının (TL) yabancı paralar karşısında serbest dalgalanmasına izin verilmesidir.

Mevcut siyasi iktidarın göstermiş olduğu siyasi istikrar sayesinde ülkemizin içinde bulunduğu kriz ortamı yavaş yavaş yok olmuştur. Uygulanan yapısal reformların yanı sıra, sıkı maliye ve para politikaları kısa sürede ekonomide olumlu sonuçların gözlenmesini sağlamıştır.

2002-2007 döneminde Sekizinci Kalkınma Planı doğrultusunda Gayri Safi Yurtiçi Büyüme hızı yıllık ortalama % 6.8 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Dokuzuncu Kalkınma Planı ise AB'nin yeni mali programlama dönemiyle uyum çerçevesinde hazırlanmış olup 2007-2013 yıllarının kapsamaktadır. Sağlam makroekonomik politikaların ve yapısal reformların sürdürülmesi ile güçlü büyüme eğilimi devam etmiştir.

Ülkemizde 2008 yılına gelindiğinde ise asıl nedeni Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan emlak sektöründeki olumsuzluklar nedeniyle küresel bir kriz ile karşılaşmıştır. Kriz nedeniyle dış ticarete meydana gelen daralma sonucunda ülkemizin Gayri Safi Yurtiçi Hâsılası'nda büyük oranda azalma ve aşırı derecede işsizlik meydana gelmiştir. Kriz etkisini en fazla 2009 yılında göstermiştir. Türkiye ekonomisi 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla % 9.2 ve % 8.5 olarak gerçekleşen büyüme oranlarıyla dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerinden biri olmuştur.

Ülkemizde son on yılda uygulanan sıkı maliye politikaları dolayısıyla kamu tüketim ve yatırım harcamaları daralırken özel sektörün üretime katkısında artış

meydana gelmiştir. Hızlanan özelleştirme uygulamasıyla devletin ekonomi içerisindeki payı başarılı bir şekilde azaltılmaya çalışılmıştır.

2002'de mevcut siyasi hükümetin iktidara gelmesiyle mali disiplin sağlanmış özelleştirme politikaları kararlılıkla uygulanmıştır. Kamunun özelleştirme yapmasında ki en önemli asıl neden; iç ve dış borç finansmanına katkı sağlamaktır. Bu sayede kamudaki ağır yükün ve sürekli artan borçlanma ihtiyacının önüne geçilmiş ekonomide verimlilik artırılmıştır. Gerçekleştirilen özelleştirmeler sonucunda kamunun yapmak zorunda olduğu harcamalar azaltılmış bu harcamalar özel kesime devredilmiştir. Özel kesim de kâr esasına dayalı üretim gerçekleştirdiği için kârlı görmediği hiçbir alana harcama yapmamıştır. Özelleştirmeler sonucunda ülkemizde toplumun refah seviyesinde düşüşler yaşanacaktır.

Türkiye'de kamu kesiminin üretici sektördeki rolü azalmakla birlikte, düzenleyici rolünün ve kamu harcamalarının milli gelir içerisindeki payının istikrarlı olarak arttığı görülmektedir. Kamu harcamalarının ülke kalkınmasına yönelik uzun vadeli bir bakış açısıyla yapılması gerekmektedir.

Ülkemizde kamu kaynakları etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmekte bu kaynaklar amacına uygun bir şekilde kısa ve uzun vadede iktisadi hedeflerle uyumlu ve etkin bir şekilde kullanılmaktadır.

Ülkemizde kamu harcamalarının amacı özel sektör harcamalarından farklı olarak toplumsal ihtiyaçları gidermeye yönelik mal ve hizmet üretmektir. Kamunun nihai amacı toplumsal faydayı en üst düzeye çıkarmak, özel sektörün yapmaktan çekindiği çeşitli girişimleri gerçekleştirmek zorundadır.

Kamu harcamaları ekonomik ayırım, idari ayırım ve fonksiyonel ayırma göre sınıflandırılmaktadır. Ekonomik ayırma cari, yatırım ve transfer harcamaları yer almaktadır. İdari ve fonksiyonel

ayrımında ise; genel hizmet, adalet ve yargı, savunma, altyapı, eğitim ve sağlık harcamalarından oluşmaktadır.

Kamunun gerçekleştirmiş olduğu harcamalar ekonomik ve sosyal etkileri nedeniyle ülke refahına önemli katkılar sağlamaktadır. Günümüzde artık ülkelerin gelişmişlik seviyesine bakılırken eskiden olduğu gibi kişi başına düşen gelire değil de sosyal hizmet harcamaları için bütçeden ayrılan paya bakılmaktadır.

Sonuç olarak özel sektör ya da kamu sektörü harcamalarının ülke ekonomisine katkısı açısından değerlendirme yapılacak olursa; kamunun yapmış olduğu harcamalar uzun vadede ekonomik büyümeye pozitif katkı sağlarken, özel sektörün yapmış olduğu harcamalar kısa vadede ülke kalkınmasına pozitif katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), 2008:1

Geçmişten Günümüze Türkiye’de Dış Borçlar, Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA Analiz). Karagöl, E.T. (2011).

Kenar, Necdet, (2000), “Dünyada ve Türkiye’ de İşsizlik” Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Tes-İş Dergisi, Ağustos-Eylül, Ankara.

Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA Analiz). s;69. (SETA Analiz) Karagöl, E.T. (2013)

Şahin, H. (2011). *Türkiye Ekonomisi* (8.Baskı) Bursa: Ezgi Yayınevi

Tokgöz, E. (2007). *Türkiye’nin İktisadi Gelişme Tarihi* (1914-2007). 8. Baskı.

Turan, Zübeyir, *Türkiye Ekonomisinde Kasım 2000 – Şubat 2001 Krizleri*, Tühis Yayınları, Ankara, 2005.

Ünal, Ali ve KAYA, Hüseyin (2009). *Küresel Kriz ve Türkiye* <http://www.ekopolitik.org/images/custfiles/090317164507.pdf> (22.10.2014).

www.setav.org | info@setav.org (Erişim Tarihi: 12.09.2014).

www.tuik.gov.tr Adrese dayalı nüfus kayıt sonuçları. Erişim Tarihi: 27.10.2014

<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/plan8str.pdf/> Uzun Vadeli strateji Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005 Yılları Arası. www.mevzuat.gov.tr/Mevzuatmetin/155018doc.(Erişim Tarihi: 24.10.2014)

<http://www.oecd.org/daf/internationalinvestment>. s;12.